

Eduskunta
Maa- ja metsätalousvaliokunta
mmv@eduskunta.fi

Viite: Maa- ja metsätalousvaliokunnan lausuntopyyntö 12.10.2020

Asia: Asiantuntijalausunto kansalaisaloitteesta (KAA 8/2019 vp): Verkkokalastus kiellettävä saimaannorpan levinneisyysalueella

Asiantuntijalausunto

Kansalaisaloitteessa vaaditaan, että verkkokalastus kielletään Saimaalla kokonaan ja ympäri vuoden saimaannorpan levinneisyysalueilla. Pohjois-Savon ELY-keskus toteaa lausuntonaan kansalaisaloitteesta seuraavaa:

1) Saimaannorppakannan tila ja kalastusrajoitukset

Vuonna 2019 saimaannorpan kanta-arvio oli noin 410 yksilöä. Nykyiset voimassa olevat kalastusrajoitukset ovat turvanneet saimaannorppakannan kasvun saimaannorpan suojelustrategian ja toimenpidesuunnitelman tavoitteen mukaisesti. Välitavoite 400 yksilöä vuoteen 2025 mennessä saavutettiin 6 vuotta etuajassa. Laji on muuttunut äärimmäisen uhanalaisesta lajista erittäin uhanalaiseksi.

Kalanpyydyskuolleisuus on pysynyt kappalemääräisesti samansuuruisena, vaikka kanta on kasvanut. Tämä merkitsee sitä, että suhteellinen kalanpyydyskuolleisuus on laskenut. Norppakannan kokoon suhteutettuna havaittu pyydyskuolleisuus on laskenut vuosituhannen alun reilusta kahdesta prosentista noin puoleentoista prosenttiin.

Kalastusrajoitusalueet ovat yhtenäisiä ja laajentuneet merkittävästi viimeisen viiden vuoden aikana siitakin huolimatta, että norppakannan kasvutavoitteet on saavutettu ja laji levittäytyy entisille elinalueille. Kalastusta on rajoitettu saimaannorpan suojelemiseksi yhteensä 2 762 km²:n alueella. Alue on kooltaan suurempi kuin kaksi kertaa Päijänne. Tällä alueella on ympärivuotisesti kielletty saimaannorpalle vaaralliset pyydykset, kuten vahvalankaiset ja monikuituiset verkot, riimuverkot sekä mm. päältä suljetut rysät sekä norpalle vaaralliset merrat ja katiskapyydykset. Verkkokalastus on kielletty kokonaan ajanjaksolla 15.4 - 30.6. Kevään ja alkukesän verkkokalastuskielto ei koske alle 22 mm:n muikkuverkkoja.

2) Verkkokalastuksen vaikutukset kaupalliseen kalastukseen ja kotimaisen kalan saatavuuteen

Saimaalla (kotipaikka Saimaan alueella) on noin 360 kaupallisen kalastajan rekisteriin kuuluvaa kalastajaa ja/tai ravustajaa. Saimaan alueella kalastaa vuosittain verkoilla noin 150

kaupallista kalastajaa, joista I-luokan kalastajia noin 40 kpl. Useat kalastajat vaihtavat pyyntimuotoja vuodenajan ja pyydettävän kalalajin mukaan.

Saimaa on tärkein sisävesikalastuksen alue ja sieltä saadaan kaupallisen sisävesikalastuksen saaliista 30 %. Saimaan kaupallisen kalastuksen kokonaissaalis on vuosittain noin 1,8 miljoonaa kiloa ja sen arvo on noin 3,8 miljoonaa euroa (alv 0 %). Tärkeimmät saalisajit ovat muikku, kuha, lahna, hauki, made ja ahven. Pelkästään kuhasaaliin arvo (fileenä) vähittäiskaupassa on lähes 2 miljoonaa euroa.

Kuhan kaupallinen kalastus on tärkeää Saimaalla. Sen taloudellinen osuus Suomen sisävesien kuhasaaliista on noin 17 %. Kuhaa kalastetaan pääosin verkoilla, noin 95 % saaliista. Tärkein pyyntiaika on talvikuukaudet (~70 %). Kuhan verkkokalastukseen ei ole korvaavia ja norppaturvallisia pyyntivälineitä; erityisesti syys- ja talvikalastus tapahtuu lähes pelkästään verkoilla. Hyvät kuhasaaliit, korkea hinta ja pyynnin helppous luovat toimintaedellytyksiä kaupallisille kalastajille joko ympärivuotiseen kalastukseen tai kausikalastukseen.

Verkkokalastuskielto romahduttaisi Saimaan kuhasaaliin kaupallisessa kalastuksessa sekä kaupallisten kalastajien toimintamahdollisuuksia. Kuhan kylmän veden aikaiseen verkkopyyntiin ei ole olemassa vaihtoehtoa.

Ahvensaaliista verkoilla saadaan hieman vajaa 70 %. Tärkein pyyntiaika on kesä-syyskuu, jolloin saadaan 60 % saaliista. Verkoilla pyydettävä ahven on suurikokoista ja siitä saatava hinta keskimääräistä korkeampi. Verkkokalastuksen merkitys ahvenen osalta vaihtelee huomattavasti Saimaan eri osissa. Ahvenen pyyntiin on kehitetty norppaturvallisia rysiä, mutta niiden heikkoutena on pyydysten kalleus sekä siirtämisen hitaus ja vaikeus. Avovesiaikaan ahvenen kalastus perustuu aktiiviseen pyydysten siirtelyyn ja parvikalastukseen. Kaikuluotain ja verkko mahdollistaa nopean ja tehokkaan pyyntimuodon.

Myös hauen ja mateen kalastuksessa verkko on tärkein pyyntimuoto. Haukisaaliista 70 % ja madesaaliista 80 % saadaan verkoilla. Kuhan ja mateen talviaikainen verkkokalastus on merkittävä monille kaupallisille kalastajille ja se mahdollistaa kannattavan kalastustoiminnan myös talvella. Nykyinen verkkokalastuskielto leikkaa pois jo tärkeän kevätkalastuskauden erityisesti hauen osalta.

3) Vaikutukset vapaa-ajankalastukseen ja lähikalan saatavuuteen

Saimaalla kalastaa lähes 50 000 vapaa-ajankalastajaa. Kalastus on tärkeä harrastuksena, mutta myös itse pyydetyn kalan saannin kannalta. Kalastuksessa merkittävintä on ruoan hankinta noin puolelle vapaa-ajankalastajista. Verkkokalastus avovesiaikaan on Saimaan vapaa-ajankalastuksessa suosituin yksittäinen pyyntimuoto. Pyyntivuorokausia kertyy vuodessa noin 4 miljoonaa, josta yli puolet verkkokalastuksesta. Vapaa-ajankalastuksen saalis vuodessa on noin 1,6 miljoonaa kg (4 kg/ha), josta noin puolet saadaan verkoilla. Tärkeimmät saalisajit ovat ahven, hauki, kuha ja muikku.

Vapaa-ajankalastuksen muikku- ja siikasaalis on lähes kokonaan verkkokalastuksesta peräisin. Myös kuha-, made- ja lahnasaaliista merkittävä osa saadaan verkoilla. Vapaa-ajankalastukseen ei ole löydettävissä korvaavia pyyntimuotoja muikun ja siian verkkokalastuksen tilalle. Esimerkiksi norppaturvallisen rysän soveltuvuus vapaa-

ajankalastukseen on heikko. Talviseen verkkokalastukseen ei ole olemassa vapaa-ajankalastukseen soveltuvia vaihtoehtoja.

Vapaa-ajankalastuksessa verkkokalastuksen kieltäminen aiheuttaisi muikun ja siian kalastuksen loppumisen sekä merkittävää saaliin alentumaa muissa lajeissa. Vapaa-ajankalastuksen saaliista suurin osa käytetään ravinnoksi omassa taloudessa. Itse pyydetyn kalan käyttö romahtaisi vähintään muikun, siian, lahnan, mateen ja kuhan osalta.

4) Yhteenvetona

Saimaan kalakannat ovat erittäin tärkeitä sekä kaupalliselle että vapaa-ajankalastukselle. Suomen suurimmalla järvellä merkittävän pyyntimuodon kieltäminen vaikuttaisi kaupallisten kalastajien toimintaedellytyksiin, alueen kalakauppaan, paikallisten ja loma-asukkaiden kalastusmahdollisuuksiin, mahdollisuuteen pyytää itse kalaa ravinnoksi, osakaskuntien toimintaedellytyksiin sekä alueen ravintoloiden mahdollisuuksiin tarjota paikallista kalaa ravinnoksi.

Verkkokalastuskiellolla olisi kiistattomat negatiiviset vaikutukset sekä kaupalliseen että vapaa-ajankalastukseen, kalakauppaan ja osakuntien toimintaedellytyksiin tilanteessa, jossa saimaannorppakanta kasvaa suojelustrategian tavoitteiden mukaisesti. Verkkokalastus tehokkaana pyyntimuotona mahdollistaa kalavarojen monipuolisen ja tehokkaan hyödyntämisen sekä saimaannorpan suojelun suojelutavoitteiden mukaisesti. Verkkokalastuskielto olisi ylivoimainen ja tarpeeton tilanteessa, jossa norppakanta kasvaa tavoitteiden mukaisesti ja kotimaiselle kalalle on hyvä ja monipuolinen kysyntä. Samaan aikaan tavoitellaan yhä suurempaa sekä kotimaisen luonnonkalan, että kasvatetun kalan käytön edistämistä. Verkkokiello on vastoin lausunnolla olevaa kotimaisen kalan edistämishjelmaa, joka kuuluu hallitusohjelmaan. Saimaannorpan suojelua ja kalastuksen yhteensovittamista tulee jatkaa yhteistyössä ilman ylivoimaita toimenpiteitä. Parhaillaan maa- ja metsätalousministeriön nimeämä työryhmä pohtii tarkentavia kalastusmääräyksiä saimaannorpan suojelun ja kalastuksen yhteensovittamiseksi.

Kalatalouspäällikkö

Timo Takkunen

Kalastusbiologi

Teemu Hentinen